

WOJCIECH GÓRALSKI

Akademia Mazowiecka w Płocku

w_goralski@wp.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6548-4120>

LEGITYMACJA KAPŁAŃSKA – W JAKIM KSZTAŁCIE?

PRIESTLY LEGITIMACY – IN WHAT SHAPE?

Abstract. The Priestly Legitimacy (celebret) issued in one of the Polish dioceses contains statements regarding the identity of the priest, as well as confirmation of his authority to preach the Word of God and administer the sacraments. The wording regarding these authority contains errors, failing to take into account the relevant norms of the applicable Code of Canon Law. In turn, an example of a fully correctly formulated celebret can be a document issued by the bishop of the English diocese of Clifton.

Keywords: priestly legitimacy; celebret; authorization

WSTĘP

W dobie coraz częstszego przemieszczania się kapłanów (nie tylko w obrębie kraju) niezbędne wydaje się posiadanie przez nich dokumentu potwierdzającego tożsamość kapłańską, tak aby również tam, gdzie nie są znani, mogli sprawować Mszę Świętą i ewentualnie głosić Słowo Boże, słuchać spowiedzi oraz sprawować inne sakramenty. Zwyczajowo służył temu (i nadal w wielu środowiskach służy) wystawiany przez władzę diecezjalną (lub zakonną) powszechnie znany *celebret*.

Od pewnego czasu jednak w wielu diecezjach (być może i w instytucjach życia konsekrowanego oraz stowarzyszeniach życia apostołskiego) miejsce tradycyjnego celebretu zajęła tzw. legitymacja kapłańska, zawierająca, poza stwierdzeniem tożsamości jej posiadacza, również dane dotyczące jego uprawnień. Niekiedy

jednak ich określenie pozostawia wiele do życzenia, niejednokrotnie bowiem są sformułowane nieścisłe, a nawet błędnie.

Jako przykład negatywny zostanie przedstawiona legitymacja kapłańska jednej z diecezji polskich (X). Jako przykład pozytywny zaś posłuży tego rodzaju dokument obowiązujący w diecezji Clifton (w Anglii).

1. LEGITYMACJA KAPŁAŃSKA DIECEZJI X

Dokument (kartonik 8,5 x 5,5, z fotografią twarzy kapłana i numerem seryjnym, bez daty), noszący tytuł „Legitymacja kapłańska”, wystawiony w językach polskim, angielskim i łacińskim), na awersie zawiera dane kapłana (nazwisko, imię, przynależność diecezjalna, data urodzenia, data święceń), na rewersie zaś następujące stwierdzenie: „Kuria Diecezjalna [miasto, Polska] zaświadcza, że ksiądz [czy nie bardziej właściwe byłoby słowo „kapłan”?], którego dane widnieją na niniejszym dokumencie [brak przecinka] jest prezbiterem Kościoła Rzymskokatolickiego, inkardynowanym do Diecezji [miasto] i posiada misję kanoniczną do głoszenia Słowa Bożego oraz jurysdykcję [sic!] do sprawowania sakramentów świętych. W celu weryfikacji zeskanuj kod QR”. U dołu podany jest adres pocztowy Kurii Diecezjalnej, numer telefonu oraz adres mailowy.

Istotnym segmentem „legitymacji” są przytoczone wyżej cztery stwierdzenia, że określony kapłan:

- „jest prezbiterem Kościoła Rzymskokatolickiego”;
- „jest inkardynowany do Diecezji X”;
- „posiada misję kanoniczną do głoszenia Słowa Bożego”;
- „posiada jurysdykcję do sprawowania sakramentów świętych”.

Analiza powyższych sformułowań pozwala stwierdzić, że podczas gdy dwa pierwsze nie budzą najmniejszych wątpliwości, to kolejne (trzecie i czwarte) należy poddać krytyce, niektóre są bowiem zbędne, inne zaś wręcz niezgodne z obowiązującym prawem.

2. UWAGI KRYTYCZNE DO LEGITYMACJI KAPŁAŃSKIEJ DIECEZJI X

Stwierdzenie zawarte w punkcie trzecim (spośród wyżej wskazanych), informujące, że kapłan „posiada misję kanoniczną do głoszenia Słowa Bożego”, jest całkowicie zbędne, gdyż kan. 764 KPK stanowi: „Z zastrzeżeniem przepisu kan. 765 KPK [dotyczy zakonników], prezbiterzy i diakoni posiadają wszędzie [podkreślenie – WG] upoważnienie do przepowiadania, z którego powinni korzystać

za domniemaną przynajmniej zgodą rektora kościoła¹, chyba że upoważnienie to zostało ograniczone albo odwołane przez właściwego ordynariusza, albo na mocy prawa partykularnego jest wymagane wyraźne zezwolenie”².

Dla przedstawienia pełnego kontekstu należy dopowiedzieć, że w diecezji X wspomniane w kan. 764 upoważnienie do przepowiadania nie zostało ani ograniczone, ani nikomu nie odwołane, podobnie jak – o ile mi wiadomo – w żadnym Kościele partykularnym w Polsce nie wymaga się wyraźnego zezwolenia. Jedynie do przepowiadania zakonnikom w ich kościołach lub kaplicach wymagane jest zezwolenie przełożonego, właściwego zgodnie z przepisami konstytucji (kan. 765 KPK).

Należy dodać, że w myśl kan. 772 § 1 KPK „w sprawowaniu przepowiadania wszyscy powinni ponadto przestrzegać przepisów wydanych przez biskupa diecezjalnego”³, co oznacza, że prezbiterzy i diakoni przepowiadający poza swoją diecezją powinni stosować się do tego rodzaju norm.

Szczególnego zwrócenia uwagi wymaga rażąco błędnie sformułowany zapis ujęty w punkcie czwartym legitymacji kapłańskiej, w którym mowa jest o posiadaniu przez kapłana „jurysdykcji do sprawowania sakramentów świętych”.

Generalnie, niezgodne z obowiązującym prawem, jest tutaj użyte słowo „jurysdykcja”, najwyraźniej nieadekwatne w stosunku do dziedziny, o której mowa. W odniesieniu bowiem do żadnego z sakramentów ustawodawca nie wymaga od szafarza jurysdykcji. Wymaga kompetencji, a tę posiada określony przez prawo szafarz.

W odniesieniu do chrztu zbędne jest jakiegokolwiek upoważnienie (zob. kan. 861 § 1-2 KPK). Gdy chodzi o bierzmowanie, zwyczajnym szafarzem tego sakramentu jest biskup oraz prezbiter posiadający upoważnienie (zob. kan. 882 KPK). Celebrowanie Eucharystii należy do kapłana ważnie wyświęconego (kan. 900 § 1 KPK).

Gdy chodzi o sakrament pokuty, słuchanie spowiedzi przez kapłana wymaga upoważnienia (kan. 967 § 2 KPK). Ci, którzy posiadają je do stałego spowiadania, czy to na mocy urzędu, czy też udzielenia go przez ordynariusza miejsca

¹ Domniemana zgoda oznacza, że kapłan jest przekonany, że zgodę by otrzymał, gdyby o nią poprosił. Zob. E. SZTAŃKOWSKI, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 3, Warszawa 1986, s. 29.

² „Salvo praescripto can. 765, facultate ubique praedicandi, de consensu saltem praesumpto rectoris Ecclesiae exercendae, gaudent presbyteri et diaconi, nisi ab Ordinario competenti eadem facultas restricta fuerit aut sublata, aut lege particulari licentia expressa requiratur” (kan. 764 KPK). Zob. SZTAŃKOWSKI, *Podręcznik prawa kanonicznego*, s. 29; T. PAWLUK, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 2, Olsztyn 1986, s. 332; J. FUENTES, *Predicación*, w: *Diccionario general de Derecho Canonico*, t. 6, red. J. Otaduy, S. Vina, J. Sdeano, Pamplona 2012, s. 369.

³ „Ad exercitium praedicationis quo attinet, ab omnibus praeterea servantur normae ab Episcopo diocesano latae”.

inkardynacji albo miejsca, w którym mają stałe zamieszkanie, mogą z tego upoważnienia korzystać wszędzie [podkreślenie – WG], chyba że w konkretnym przypadku sprzeciwiłby się ordynariusz miejsca [...]” (kan. 967 § 2 KPK)⁴.

W legitymacji kapłańskiej diecezji X najwyraźniej zapomniano, że jurysdykcji (*iurisdictio*) do słuchania wymagał KPK z 1917 roku (kan. 872). Obowiązujący Kodeks natomiast, *nota bene*, aż osiemnaście razy (w kan. 966-976) używa terminu „*facultas*”.

Trafna jest tutaj następująca uwaga J. Krukowskiego do kan. 966 § 2 KPK:

Do ważnego sprawowania absolucji od grzechów kapłan, oprócz władzy święceń, powinien mieć upoważnienie do wykonywania jej względem wiernych (kan. 966 § 1). Należy więc odróżnić władzę święceń od upoważnienia (*facultas*) do udzielania rozgrzeszenia. Istotnie, „władza kluczy”, jaką Chrystus powierzył Apostołom i ich następcom, zawiera ontyczną [podkreślenie – WG] możliwość odpuszczania grzechów (Mt 18,18; J 20,23; 21,15-17). Jednakże aktualizacja [podkreślenie – WG] tej możliwości w konkretnej sytuacji względem konkretnych ludzi dokonuje się w „hierarchicznej wspólnocie prezbiterów ze stanem biskupim” [...]. Także w sprawowaniu urzędu szafarza sakramentu pokuty prezbiterzy działają w komunii z biskupem. Na oznaczenie tej zależności ustawodawca w KPK 83 używa terminu „upoważnienie do słuchania spowiedzi” (*facultas excipiendi confessiones*) w miejsce terminu „władza rozgrzeszania”, jaki był używany w KPK 17 (kan. 872). Ta zmiana terminów została wprowadzona w celu doprecyzowania natury władzy spowiednika. Ma to oznaczać, że szafarz sakramentu pokuty nie sprawuje jurysdykcji [podkreślenie – WG] w zakresie zewnętrznym (*forum externum*), lecz tylko ma upoważnienie w zakresie wewnętrznym (*forum internum*), chociaż jego działanie w niektórych przypadkach wywiera skutki także w życiu publicznym (np. spowiednik może udzielić w niektórych przypadkach dyspensy od przeszkody małżeńskiej lub od kary poprawczej, czyli cenzury, która skutkuje również w zakresie zewnętrznym – kan. 1079 § 3; 1080 § 1)⁵.

Tę znaczącą zmianę, wprowadzoną w posoborowym KPK, o której zapomniano w legitymacji kapłańskiej diecezji X, akcentuje również Piotr Hemperek,

⁴ „Qui facultate confessiones habitualiter excipiendi gaudent sive vi officii sive vi concessionis Ordinarii loci incinationis aut loci in quo omicilium habnt, eadem facultatem ubique [podkreśl. – WG] exercere possunt [...]” (kan. 967 § 2 KPK).

⁵ J. KRUKOWSKI, *Sakrament pokuty*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 3/2: *Księga IV. Uświęcające zadanie Kościoła. Część I. Sakramenty. Część II. Pozostałe akty kultu Bożego. Część III. Miejsca i czasy święte*, red. J. Krukowski, Poznań 2011, s. 151.

stwierdzając, że nowy KPK, potwierdzając warunki konieczne do ważnego udzielania abszolucji sakramentalnej, zastąpił używany od Soboru Trydenckiego termin „jurysdykcja” (*iurisdictio*) terminem *facultas*, oznaczającym upoważnienie, inaczej uprawnienie. Podczas prac kodyfikacyjnych po Soborze Watykańskim II uznano, że „rozgrzeszenie nie jest aktem władzy rządzenia, czyli jurysdykcji, lecz aktem władzy odnoszącej się do sumienia, która różni się zasadniczo od jurysdykcji”⁶.

Co dotyczy namaszczenia chorych, jego szafarzem jest kapłan (kan. 1003 § 1 KPK), a do sprawowania tego sakramentu niepotrzebne jest jakiegokolwiek zezwolenie. Szafarzem sakramentu święceń jest biskup konsekrowany (kan. 1012 KPK). Szafarzami sakramentu małżeństwa są sami małżonkowie (kan. 1057 § 1 KPK)⁷.

Nie trzeba dodawać, że zarówno głoszenie Słowa Bożego, jak i sprawowanie sakramentów przez uprawnionego *in genere* szafarza na terenie innej parafii (a tym bardziej diecezji) wymaga ze wszech miar uzyskania – *ad liceitatem* – zgody (przynajmniej domniemanej) miejscowego proboszcza.

3. CELEBRET W DIECEZJI CLIFTON W ANGLII

Przykładem właściwej, zgodnej z obowiązującym prawem legitymacji kapłańskiej może być dokument z 1 stycznia 2025 roku wydany (w języku łacińskim i angielskim) przez Johana Bosco Macdonalda, biskupa diecezji Clifton.

Dokument ten, ważny do końca 2025 roku, w tłumaczeniu na język polski brzmi następująco: „Niniejszym zaświadczamy, że Czcigodny [...] kapłan diecezji Clifton w Anglii, obrządku łacińskiego, jest upoważniony do sprawowania Mszy Świętej i słuchania spowiedzi wiernych, cieszy się dobrą opinią i nie jest, na ile wiemy, obciążony karami kościelnymi lub inną przeszkodą kanoniczną. Dlatego też wymienionego kapłana uprzejmie polecamy Ordynariuszom miejsc i Rządcom kościołów i prosimy Ich, by, jeśli będzie, zgodnie z prawem, zwracał

⁶ P. HEMPEREK, *Sakrament pokuty*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, red. P. Hempterek, W. Góralski, F. Przytuła, J. Bakalarz, Lublin 1986 s. 86-179.

⁷ „Małżonkowie, będąc znakiem działania Chrystusa i Kościoła, zawierają akt sakramentalny, który na mocy chrztu daje im uczestnictwo w szafarstwie Chrystusa i Kościoła, wprowadzając ich mocą Ducha Świętego w tajemnicę przymierza Chrystusa z Kościołem. Można zatem stosować w odniesieniu do małżonków określenie «szafarze», pamiętając, że ich szafarstwo nie może być rozumiane jako niezależne, lecz jako włączone istotnie w źródłowe szafarstwo Chrystusa i Kościoła. Szafarsko-sakramentalna funkcja małżonków może być rozumiana jedynie w kontekście chrystologiczno-eklezyjalnym, właściwym dla każdego z siedmiu sakramentów”. Cz. RYCHLIKI, *Problem osoby szafarza sakramentu małżeństwa*, „Ius Matrimoniale” 4 (1999), s. 132.

się o to, zechcieli dopuścić go do odprawiania Mszy Świętej i sprawowania innych sakramentów. Z ważnością na jeden rok”⁸.

ZAKOŃCZENIE

Istniejąca już od czwartego stulecia praktyka wystawiania listów polecających przez biskupów kapłanom udającym się do innych regionów⁹ nie przestaje być aktualna, chroniąc społeczność kościelną przed osobami, które nie są kapłanami albo nimi są, lecz – na skutek trwania w karach kościelnych – nie mogą głosić Słowa Bożego i sprawować sakramentów (poza szczególnymi przypadkami).

Analiza treści zaprezentowanej legitymacji kapłańskiej wydanej w 2025 roku wskazuje, że jest obciążona wadami prawnymi (niezgodnością z niektórymi normami obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego). Pełne uznanie należy wyrazić redaktorom celebretu wydanego przez biskupa diecezji Clifton w Anglii.

Głębszej refleksji wymaga określenie terminu ważności tego rodzaju dokumentów (dokument polski – w przeciwieństwie do dokumentu angielskiego – nie określa go). Mając na uwadze wszelkie możliwości (m.in. porzucenie przez kapłana stanu duchownego, wydalenie go z tego stanu albo zaciągnięcie/nałożenie kar) wydaje się, że więcej przesłanek przemawia za wystawianiem dokumentu na czas określony.

BIBLIOGRAFIA

Celebret w diecezji Clifton w Anglii.

FUENTES José A., *Predicación*, [w:] *Diccionario generale de Derecho Canonico*, t. 6, red. J. Otaduy, A. Viana, J. Sedano, Pamplona 2012, s. 368-371.

⁸ Łac. „Praesentibus Litteris testificamur Reverendum Dominum [...] sacerdotem esse Dioecesis Cliftonensis in Anglia, ritus Latini, ad Missam celebrandam et ad excipiendas Christifidelium confessiones approbatum, integrae famae nullisque, in quantum scimus, censuris Ecclesiasticis vel alio canonico impedimento irretitum. Quapropter praefatum sacerdotem Locorum Ordinariis et Ecclesiarum Rectoribus enixe commendamus, Eosdemque rogamus, ut eum, si id rite petierit, ad Missam celebrandam aliave sacramenta administranda admittere velint, Praesentibus valituris per unum annum”, w: <https://cliftondiocese.com/celebret/> (dostęp: 06.11.2025). Ang. „By this letter we testify that the Reverend Father is a priest of the Diocese of Clifton in England, approved in the Latin rite to celebrate Mass and to receive the confessions of the faithful, of perfect reputation and, as far as we know, not encumbered by that, if he has duly requested it, they may be willing to admit him to the celebration of Mass or the administration of other sacraments”, w: <https://cliftondiocese.com/celebret/> (dostęp: 06.11.2025).

⁹ Zob. W. GÓRALSKI, *Celebret*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 2, Lublin 1976, k. 1389.

- GÓRALSKI Wojciech, *Celebret*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. 2, Lublin 1976, k. 1389.
- HEMPEREK Piotr, *Sakrament pokuty*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.*, red. P. Hemperek, W. Góralski, F. Przytuła, J. Bakalarz, Lublin 1986, s. 149-212.
- KRUKOWSKI Józef, *Sakrament pokuty*, [w:] *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 3/2: *Księga IV. Uświęcające zadanie Kościoła. Część I. Sakramenty. Część II. Pozostałe akty kultu Bożego. Część III. Miejsca i czasy święte*, red. J. Krukowski, Poznań 2011, s. 150-181.
- Legitymacja kapłańska diecezji X.
- PAWLUK Tadeusz, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 2, Olsztyn 1986.
- RYCHLICKI Czesław, *Problem osoby szafarza sakramentu małżeństwa*, „*Ius Matrimoniale*” 4 (1999), s. 125-138.
- SZTAFOWSKI Edward, *Podręcznik prawa kanonicznego*, t. 3, Warszawa 1986.

LEGITYMACJA KAPŁAŃSKA – W JAKIM KSZTAŁCIE?

STRESZCZENIE

Wydana w jednej z diecezji polskich „Legitymacja kapłańska” (celebret) zawiera stwierdzenia dotyczące tożsamości kapłana, a także potwierdzenie jego uprawnień w zakresie głoszenia Słowa Bożego i sprawowania sakramentów. Sformułowania dotyczące tych uprawnień zawierają błędy, nie uwzględniając odnośnych norm obowiązującego Kodeksu Prawa Kanonicznego. Z kolei przykładem w pełni poprawnie sformułowanego celebretu może być dokument wydany przez biskupa angielskiej diecezji Clifton.

Słowa kluczowe: legitymacja kapłańska; celebret; upoważnienie